lis pilkapių ir akmenų krūsnių išsidėstę Prienų urėdijos Aukštadvario girininkijos miško 38 kvartale, kita dalis yra XX amž. trečiajame dešimtmetyje įkurtos sodybos teritorijoje. Jos ūkiniame kieme bei sode susikoncentravę 9 pilkapiai bei spėjami pilkapiai ir 1 akmenų krūsnis. Jie labai pažeisti žmonių ūkinės veiklos.

Buvo nutarta tirti sodybos teritorijoje esančius pilkapius- labiausiai sužalotus bei tuos, kuriems realiai grėsė sunaikinimas. Tai pilkapiai Nr. 1 (spėjamas), 3, 5, 7, 8 (spėjami) ir akmenų krūsnis Nr. 1. Geriausiai atrodė pilkapis Nr. 3, tačiau jis buvo arčiausiai tvarto. Archeologiniai kasinėjimai parodė, kad labiausiai pažeistas buvo pilkapis Nr. 7, šalia kurio stovėjo dabar nugriautas kluonas. Buvo ištirti 6 plotai, iš viso - 193,75 kv. m pilkapyno plotas. Kadangi pilkapiai Nr. 5, 7, 8 (spėjami) ir akmenų krūsnis Nr. 1 buvo arti vieni kitų, 4 plotai buvo atidengti vienas šalia kito, ir tokiu būdu ištisai ištirtas 149,0 kv. m plotas. Šių archeologinių kasinėjimų metu buvo ištirti 4 pilkapiai, rastos 2 pilkapių(?) akmenų vainikų liekanos.

Mošos (Naujasodų) tirtuose pilkapiuose rasta po 1 kapavietę. Kapai buvo griautiniai ir degintiniai. Vienuose pilkapiuose kapai aptikti ant sanpilo pagrindo, kituose - duobėse po sanpilu. Pilkapiai - su akmenų vainikais, sanpilai supilti iš pilko smėlio su pavieniais angliukais. Ant sanpilų bei pilko smėlio sluoksniuose buvo rasti akmeniniai "grindiniai". Jie aptikti taip pat ir šalia pilkapių bei akmenų krūsnies.

Pilkapis Nr. 5 buvo labai žemas, vos 0,2 m aukščio, apie 5 m skersmens. Ant pilkapio viršaus aptiktas vidutinio dydžio akmenų "grindinys". Pilkapį juosė akmenų vainikas, krautas iš vienos ir vietomis kelių akmenų eilių. V dalyje vainikas nuardytas, jo skersmuo iš Š į P buvo 4 m, o iš V į R - 3,9 m . Pilkapyje ant pagrindo rastas vienas griautinis kapas, orientuotas ŠV-PR

kryptimi. Jis buvo 2,7 m ilgio ir O,85 m pločio. Kape rasti du(?) žalvariniai žiedeliniai antsmilkiniai, kurie aptikti kapo ŠV-V dalyje. Matyt, mirusiojo galva buvo orientuota šia kryptimi. Be to, kapavietėje buvo rasta keletas nedegintų kaulų fragmentų bei pavienių smulkių angliukų. Galvos papuošalai leidžia spėti, kad šiame pilkapyje buvo palaidota moteris. Mirusiosios kojos ir juosmens sritis buvo apkrauti vidutinio dydžio akmenimis. Kapas datuojamas IV a. antrąja puse - V a.

Pilkapis Nr.7 buvo O,5 m aukščio ir apie 3,5 m skersmens, ant jo viršaus po velėna aptikta chaotiškai pasklidusių akmenų, kurie išsibarstę PR ir R pilkapio dalyse, tačiau nesudarė "grindinio", kaip pilkapyje Nr. 5. Šio pilkapio vainikas buvo beveik sunaikintas, tik PV dalyje surastas vainiko fragmentas, sukrautas iš dviejų stambių akmenų eilių viena virš kitos. Pilkapyje rasta tuščia akmeninė kapavietė orientuota Š-P kryptimi, 3,6-2,6 m ilgio ir 1,35-1,12 m pločio (dydis sumažėjo gilesniuose pilkapio sluoksniuose). Kapo duobės kraštai buvo sutvirtinti akmenimis iš 5(6) vidutinio dydžio akmenų eilių viena virš kitos. Jos ir sudarė akmeninę laidojimo "dėžę". Kapo duobės galuose (P sienelėje) vienas stambus akmuo plokštuma buvo orientuotas į kapo vidų. Akmeninė "dėžė" buvo įrengta pilkapio sanpile, tačiau dvi žemutinės R sienos akmenų eilės jau buvo įkastos į nejudintą gruntą. Kapavietė buvo tuščia, pripildyta pilko smėlio su smulkiais angliukais. Po vienu P sienos žemutinės eilės akmeniu rasta anglių ir degėsių. Ši kapavietė panaši į pilkapio Nr. 5 kapą Nr. 1 ir galima spėti, jog ji buvo įrengta nedegintam mirusiajam palaidoti.

Pilkapis Nr. 3 buvo O,69 m aukščio bei apie 6,O m skersmens. Jo paviršių dengė vidutinio dydžio akmenų "grindinys", po kuriuo jau pilkapio sanpilo Š dalyje rasti dar du tokie "grindiniai". Že-

mutinis buvo ant pilkapio pagrindo. Pilkapio sanpile rasta pavienių angliukų, dažniausiai tarp "grindinio" akmenų. Akmenų vainikas iš esmės buvo krautas iš vienos eilės stambių riedulių, nors aptikta ir dviejų eilių atkarpos. Vainikas įdomus tuo, jog V bei ŠV dalyse sudvigubėjo: jo išorėje atsirado antrieji lankai. Susidarė įspūdis, tarsi pilkapio Nr. 3 vainikas turėjo spiralės formą, tačiau dėl to, kad vainiko trečdalis PR buvo nuardytas, tai pasilieka tik prielaida. Akmenų vainikas - 5,5 m skersmens iš Š į P ir 5,2 m (vidinis lanko skersmuo), 5,7 m (išorinis lanko skersmuo) skersmens iš V į R. Pilkapyje rastas vienas kapas, 1,17 m ilgio V-R kryptimi, 0,8 m pločio bei 1,1 m gylio ovalioje duobėje. Duobė buvo pilkapio centre, po sanpilu. Jos kraštai sutvirtinti penkiomis vidutinio dydžio akmenų eilėmis. Kapas degintinis. Rasta keletas sudegusių kauliukų, pavienių smulkių angliukų fragmentų. Įkapių neaptikta. Kapas datuotinas V-VI a.

Pilkapis Nr. 8 (spėjamas) labai suardytas buvusio kelio į kluoną, tačiau gerai išliko apie 3,2 m skersmens dviejų eilių akmenų vainikas.

Pilkapyje rastos dvi netaisyklingos duobės, įkastos viena į kitą ir pripildytos pilkų žemių ir smėlio su angliukais. Antroji duobė - 1,61 m gylio. Kapo žymių nerasta.

Šalia pilkapio Nr. 1 (spėjamo) ir akmenų krūsnies Nr. 1 vietoje aptiktos sunaikintų pilkapių vainikų(?) liekanos.

Sodybos teritorijoje pasiliko neištirti dar du pilkapiai (Nr. 2, 6), bei du spėjami pilkapiai (Nr. 4, 9).

III. PILKAPYNAI

Gintaras Abaravičius

Mošos (Naujasodų) pilkapyno tyrinėjimai 1993 metais

1993 m. liepos mėn. PTC LP tyrinėjo Mošos (Naujasodų) pilkapyną (AR-1662), esantį Trakų rajone, Aukštadvario apylinkėje. Mošos (Naujasodų) pilkapynas yra 1,95 km į ŠR nuo Aukštadvario miestelio bažnyčios ir O,4 km į ŠR nuo plento Vilnius-Prienai. Pilkapynas yra išsidėstęs iš V į R aukštėjančioje O,4 kv. m dydžio plynaukštėje, kurią R riboja Mošos (Ribinkos) upelis, Š ir P apjuosia aukšti pylimų formos kalnagūbriai - ozai. Š ozo R gale yra Mošos (Naujasodų) piliakalnis (AR-122O), vadinamas Kazokų kalnu. Pilkapynas yra O,15 km nuo šio piliakalnio P-PV kryptimi ir tiesiogiai glaudžiasi prie P ozo. Tarp piliakalnio ir pilkapių, piliakalnio P ir PR papėdėse yra gyvenvietė su šiek tiek brūkšniuota ir grublėta keramika. O,5 km į Š-ŠV nuo piliakalnio yra 28 pilkapių Mošos (Skrėbės) pilkapynas (AR-122l). Vietovė, kurioje yra šie archeologijos paminklai gerai apsaugota iš visų pusių, sunkiai prieinama. Tik iš V į ozais apribotą plynaukštę veda miško keliukas. Šiuo metu vietovė apaugusi mišku, vien ozą apribotoje plynaukštėje yra properša.

Mošos (Naujasodų) pilkapynas nėra didelis, 1993 m. liepos mėn. jame buvo aptikta 13 pilkapių ir jų liekanų bei 5 akmenų krūsnys. Nedideli pilkapiai - 4-6 m skersmens, vidutiniai - 9-13 m skersmens ir iki O,6 m aukščio. Pilkapyne yra ir vienas didelis 13,4x15,2 m skersmens bei O,6 m aukščio pilkapis. Didžiausia akmenų krūsnis buvo apie 2,O m skersmens bei O,4 m aukščio. Da-